

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

Серія "Наукові видання Ніжинської вищої школи"

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Психолого-педагогічні науки

№ 6, 2011

**Міністерство освіти і науки,
молоді та спорту України**

**Ніжинський
державний університет
імені Миколи Гоголя**

Наукові записки

**Психолого-педагогічні
науки**

№ 6

Ніжин – 2011

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Редакційна колегія:

Головний редактор: Коваленко Євгенія Іванівна, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Заступник головного редактора: Ростовський Олександр Якович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичної педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Відповідальний секретар: Новгородська Юлія Григорівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Члени редколегії: Бондаренко Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики української мови і літератури Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Бурда Михайло Іванович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, головний вчений секретар НАПН України;

Зайченко Іван Васильович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка;

Конончук Антоніна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, декан факультету психології і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Криловець Микола Григорович, доктор педагогічних наук, професор кафедри географії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Лукашова Ніна Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент кафедри хімії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Максименко Сергій Дмитрович, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України;

Палуча Микола Васильович, кандидат психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і практичної психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Пихтіна Ніна Порфирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Плахотнік Ольга Василівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Пуховська Людмила Прокопівна, доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник відділу порівняльної професійної педагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; професор кафедри філософії і освіти дорослих ДВНЗ "Університет менеджменту освіти" НАПН України;

Тезікова Світлана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності, декан факультету іноземних мов Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Чепелева Наталія Василівна, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України;

Щотка Оксана Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Постановою ВАК України збірник включено до переліку наукових видань, публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт з педагогіки (Бюлетень ВАК України. – 2011. – № 3. – С. 4).

Рекомендовано до друку Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.
Протокол № 8 від 07.04.11 р.

Н 34 Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / [за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко]. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – № 6. – 137 с.

Свідоцтво про державну реєстрацію Державного засобу масової інформації
Серія КВ № 17181-59513 від 12.10.2010 р.

Адреса видавництва: вул. Воздвиженська, 3/4, м. Ніжин, Чернігівська обл.,
Україна, 16600.
Тел.: (04631) 2-45-30
E-mail: vidavn_ndu@mail.ru

Верстка та макетування – Борщ О. В.
Літературний редактор – Конівненко А. М.
Коректор – Конівненко А. М.
Перекладач – Коваленко В. О.

Підписано до друку 7.10.2011 р.
Гарнітура Computer Modern
Тираж 100 прим.

Формат А4
Офсетний друк
Замовлення № 250

Папір офсетний
Ум. друк. арк. 18,36

Свідоцтво про внесення до
Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.

Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/4

© Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, 2011 р.
© Коваленко Є. І., 2011 р.

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Науковий журнал ○ Рік відновлення видання – 1996

Психолого-педагогічні науки, № 6, 2011 рік

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

<i>Герасимова К.В.</i> Сучасна естрадна музика і виховання учнівської молоді: проблеми та шляхи їх вирішення	7
<i>Гречаник Н.І.</i> Самостійність, як головна умова творчої самореалізації майбутнього вчителя музики	10
<i>Вергунова В.С.</i> Педагогічні умови формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у студентів	14
<i>Безпала С.С.</i> До питання про шляхи становлення вітчизняної системи джазового навчання	17
<i>Грінченко Т.Д.</i> Формування мистецького досвіду майбутнього вчителя музики як необхідна умова удосконалення мистецької освіти	21
<i>Василенко Л.М.</i> Педагогічні принципи забезпечення ефективності вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва	24
<i>Сегеда Н.А.</i> Постдипломна освіта як чинник професійного розвитку викладача музичного мистецтва	29
<i>Єременко О.В.</i> Підготовка магістрів музичного мистецтва: теоретичні основи реалізації в педагогічних університетах	34
<i>Мергут О.О.</i> Сутність та місце поняття “креативність” у процесі професійної підготовки майбутніх митців	38
<i>Морозова О.О.</i> Критерії та показники сформованості мотивації педагогічної діяльності у майбутніх учителів музики	41
<i>Назаренко І.М.</i> Сутність і зміст музично-театральної діяльності молодших школярів в умовах навчально-виховного процесу	45
<i>Павленко О.М.</i> Критерії та рівні сформованості вмій джазової імпровізації майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки	49
<i>Раструба Т.В.</i> До проблеми музично-естетичного розвитку майбутнього вчителя музики в контексті соціокультурних контактів	54
<i>Дворник Ю.Ф.</i> Педагогічні умови формування творчих якостей майбутнього вчителя музики	58

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

<i>Гроздовская О.Г.</i> Імпровізація на уроках музики як стимул творчеської активності учасників хореографічеської школи	63
<i>Михаськова М.А.</i> Особливості методичного забезпечення курсу “Історія українськьої музики” у навчальних закладах педагогічньої освіти	66
<i>Прищепа О.П.</i> Самостійна робота студентів у процесі фортепіанної підготовки	69
<i>Ревенчук В.В.</i> Методика формування навичок акомпанування у концертмейстерськьому класі	72
<i>Мішєдченко В.В.</i> Формування екологічньої культури молодших школярів засобами музичного мистецтва	76
<i>Гаснюк В.В.</i> Вивчення рівня музично-естетичного виховання учнів початкових класів шкіл з угорськьою мовою навчання	80
<i>Ліпська С.Л.</i> Реалізація педагогічньох принципів розвивального навчання в процесі музично-виконавськьої підготовки учнів	84
<i>Найда Ю.М.</i> Особистісний вплив викладача на формування у студентів власного стилю викладання музики	88
<i>Сливко С.А.</i> Поетапне формування музично-слухової активності виконавця	91

CONTENTS

METODOLOGY AND THEORY OF PEDAGOGICS

Gerasimova K. Modern pop music and youth education: problems and solutions	7
Grechanik N. Independence as principle condition of prospective teacher of music creative self-realization	10
Vergunova V. Pedagogical conditions of forming the experience of value-oriented attitude of students towards art	14
Bezpalaya S. On the question of ways of establishing domestic system of jazz education	17
Grinchenko T. Formation of the artistic experience of would-be teachers of music as a necessary condition of art education improvement	21
Vasilenko L. Pedagogical principles which provide efficiency of vocal preparation of future teachers of musical art	24
Segeda N. Post diploma's education as a factor of professional growth of musical art teacher	29
Eremenko O. Music Art Masters Training: Theoretical Foundations of its Realization at Pedagogical Universities	34
Mergut O. The Essence and Role of the Notion of "Creativity" in the Process of Professional Training of Future Artists	38
Morozova O. Criteria and Indicators of Motivation for Teaching of Future Teachers of Music	41
Nazarenko I. Essence and the content of musical-theatrical activity of pupils in the conditions of educational process	45
Pavlenko O. Criteria and levels formed abilities jazz improvisation future music teacher in the process of instrumental performing training	49
Rastruba T. To the problem musically aesthetically beautiful to development of future music master in a context socio-cultural contacts	54
Dvornyk Yu. Pedagogical conditions the developing of teacher's of music creative faculties	58

METHODS OF TEACHING AND UPBRINGING

Grozdovska O. Improvisation at music lessons as a stimulus for ballet school pupils' creative activity professional pedagogy	63
Mykhas'kova M. Specific features of methodological support of the course "History of ukrainian music" in pedagogical educational institutions	66
Pryshepa O. Independent work of students during learning to play the piano	69
Revenchuk V. Methods of forming accompaniment skills in concertmaster class	72
Mishedchenko V. Formation of ecological culture of younger pupils by means of musical art	76
Hasnyuk V. Investigation of the level of musical aesthetic upbringing of the elementary school pupils studying at schools with Hungarian language of instruction	80
Lipskaya S. Pedagogical principles realization of developing education in the process of music-performing training	84
Nayda Y. Personal influence of teacher on students' style of teaching music	88
Slyvko S. Gradual formation of music listening skills of performer	91
Los' O., Sergeeva L. Peculiarities of methodological provision of the course "Additional musical instrument" (the piano) in the institutions of pedagogical education	94
Ilinitska N. Self-education and self-discipline of high school pupils' in sphere of music	97
Chornyj S. The formation of the college student's musical culture at the voice training studies	100

PROFESSIONAL PEDAGOGY

Biryukova L. Peculiarities of implementing pedagogical mastery in the process of teacher of music training	104
Doroshenko T. Polyartistic training of future music teachers as the prerequisite of successful professional self-realize	109
Kabril' K. Formation of value- oriented competence of prospective music teachers	112
Timasheva T. Instrument-performance training of prospective music teachers at higher school	115
Tokar V. Planning the Process of Professional Development of Future Teacher of Fine Arts under Conditions of Modern Artistic Pedagogical Education	118

УДК 378.123:005.336.5:78

ПОСТДИПЛОМНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Сегеда Н.А.

У статті пропонується постнекласичне розуміння постдипломної освіти як освітнього феномену у структурі професійної діяльності викладача музичного мистецтва, що визначає реінтеграцію людино- і культуротворчих смислів музики і педагогічної реальності та зумовлює творче оновлення індивідуально-професійного ресурсу педагога-трансфесіонала.

Ключові слова: професійний розвиток, постдипломна освіта, постнекласична культура, педагогічна реальність.

В статье предлагается постнеклассическое понимание постдипломного образования как образовательного феномена в структуре профессиональной деятельности преподавателя музыкального искусства, который определяет реинтеграцию человеко- и культуротворческих смыслов музыки и педагогической реальности и обуславливает творческое обновление индивидуально-профессионального ресурса педагога-трансфесіонала.

Ключевые слова: профессиональное развитие, постдипломное образование, постнеклассическая культура, педагогическая реальность.

The author proposes the postneoclassic understanding of post diploma's education as an educational phenomenon in the structure of professional activity of the music art teacher which determines reintegration of the human and culture creative essence of music and pedagogical reality and calls forth creative modernization of individual professional resource of a trans professional pedagogue.

Key words: professional development, postdiploma's educations, postneoclassic culture, pedagogical reality.

Найбільш плідно виховний процес реалізує себе за умови досягнення взаємодії між гуманізацією суспільно-політичного життя тієї чи іншої країни і гуманістичною художньою культурою, серцевиною якої є професійне мистецтво, яке закладається у процесі мистецької освіти. Мистецька освіта є сферою духовного виробництва і реалізується як художня функція культури, забезпечуючи її самозбереження і розвиток шляхом опанування і накопичення в особистісному світі людини духовного, а точніше – художньо-естетичного досвіду поколінь.

Сучасна тенденція художньо-естетичної освіти полягає у її спрямуванні на забезпечення творчого розвитку особистості протягом життя, що актуалізує питання не лише емоційно-чуттєвого образу бажаного людиною майбутнього, але й його наповнення художніми цінностями і смислами, які вибудовуватиме й оберігатиме гармонію її внутрішнього світу й оточуючого середовища. Досягнення культуровідповідного втілення цього надскладного гуманітарного смислу у вітчизняну художньо-естетичну освіту актуалізує попит на висококваліфікованих музикантів-педагогів,

професійна якість котрих оновлюватиметься у системі безперервної педагогічної освіти протягом професійного шляху, що відповідатиме людино-творчій сутності мистецтва і запитам освітньої реальності.

Культурна перспектива вітчизняної педагогіки музичного мистецтва і музичної освіти зумовлена необхідністю вирішення наступних суперечностей: між глобальними змінами у сферах соціально-культурної практики України як однієї з Європейських держав і традиційною освітньою практикою професійної підготовки викладача музичного мистецтва (ВММ); між очікуванням користувача освітньої послуги у наданні багатоаспектної і цілісної професійно-педагогічної освіти в галузі музичного мистецтва й існуючою в освітній практиці пропозицією набуття художньо-виконавського фаху з елементами педагогічної кваліфікації; між реформованим змістом професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога відповідно до Болонського процесу та усталеним фаховим досвідом викладача музичних дисциплін, що обмежений несучасними освітніми технологіями; між змістом професійно-педагогічної діяльності

майбутнього вчителя музичного мистецтва загальноосвітньої школи і браком відповідного досвіду у викладачів мистецьких дисциплін, що виявляється у порушенні принципу наслідування; між педагогічним змістом майбутньої професійної діяльності користувача освітньої послуги і здебільшого художньо-виконавським змістом професійної підготовки тих, хто реалізує ці освітні послуги. Зазначені суперечності є ознаками соціокультурного виклику до оновлення усталеного особистісно-професійного досвіду викладача мистецьких дисциплін вищого педагогічного навчального закладу, культуровідповідності методологічних і дидактичних засад його діяльності, створюють підстави для переосмислення проблеми безперервної професійної освіти у галузі.

Наукова рефлексія положень сучасних концепцій безперервної освіти [1], [4], [5], [7], [8], [9], [10], [11] актуалізує методологічний, аксіологічний і світоглядний, соціокультурний, професійний аспекти, андрагогічні принципи і методики втілення принципу безперервності особистісно-професійного розвитку у художньо-естетичну освіту. Проте гуманістично-гуманітарні цінності сучасної цивілізаційної парадигми навчання крізь життя не набули рівня наукової рефлексії у галузі вітчизняної безперервної педагогічної освіти викладача музичного мистецтва, покликаною до людино-творчої метадіяльності в художньо-естетичній освіті, що складає наукову проблему. **Мета статті** полягає у висвітленні теоретичних імперативів, які зумовлюють визначення культуровідповідних методичних засад *постдипломної освіти викладача музичного мистецтва* (ГДО ВММ), як індивідуальної стратегії і технології професійного зростання, що дозволяє вважати її визначальним чинником професійного розвитку, який зумовлює реінтеграцію його творчого потенціалу, багаторівневої, складноорганізованої системи безперервної художньо-естетичної освіти України та інституту професії викладача музичного мистецтва.

Забезпечення професійного зростання викладача музичного мистецтва системою вітчизняної безперервної педагогічної освіти викладача музичного мистецтва фіксується у відсутності відкритих, гнучких інститутів і технологій, які передбачають можливість достатньо швидкої професійної переорієнтації, підвищення кваліфікації, розширення меж присутності в професії, саморозвитку на будь-якому етапі професійного зростання; аспірантура, докторантура, підвищення кваліфікації належать до рекуррентної освіти, такої, яка переважно відбувається в інших відмінних від професійної діяльності в умовах, що спричиняє тривалий (особливо для двох останніх) відхід від освітньої реальності, що для викладача музичного мистецтва у силу специфіки предмету викладання є деформаційним впливом на стан його професіоналізму (зокрема, виконавського апарату); потреба викладача музичного мистецтва в реалізації освітньо-професійної програми гармонізації особистісного і професійного розвитку залишається без належного творчо-інноваційного забезпечення.

Аналіз сучасного системного наповнення інститутів безперервної педагогічної освіти дає

зможу зробити такі висновки: її цілі, стратегії і зміст є виявом взаємодії і взаємовпливу двох основних тенденцій – соціального замовлення і конкретно-професійних вимог; безперервна педагогічна освіта у діяльнісному контексті є процесом, що має часову і етапну детермінацію; інваріантність виявляється в абстрактному, об'єктивному змісті, позаособистісному походженні критеріїв професійного розвитку викладача музичного мистецтва, а отже привалюванні функціонального, прагматичного підходу до організації і реалізації як статичних, так і динамічних елементів розглядуваної системи; соціально і професійно орієнтовані складові системи безперервної педагогічної освіти мають бути доповнені гуманітарними смислами, що спрямовує на розробку змісту і технології креативно-акмеологічного супроводу особистісного і професійного розвитку викладача музичного мистецтва у постдипломній освіті.

Інституціоналізація професійного розвитку ВММ у формалізованих системах післядипломної педагогічної освіти зумовлена тим, що у сучасних вітчизняних реаліях вони вступають консервативними підсистемами, позитив яких полягає в тому, що, по перше, завдяки їм відбувається наслідування педагогічної професійної культури, по-друге – за умови великих інвестицій вони можуть бути оптимально відтворені, але забезпечити їх ефективне функціонування вкрай важко, адже швидкість зміни інформаційного насичення наукового і музичного простору така, що не залишає цим підсистемам шансів на виживання (наприклад, у сучасній системі естетичного виховання перемогла ідея інтеграції мистецтв, але час її шляху до реалізації у вітчизняній науці та потім в освітній системі унеможливив налаштування на нові сучасні різновиди змін, що відбуваються у світовій мистецькій галузі). Таке призначення безперервної педагогічної освіти вказує на те, що головним пріоритетом у розробці її як системного особистісного феномену має стати актуалізація людино- і культуротворчої сутності його особистісної процесуальності, адже викладач музичного мистецтва виступає для неї тією зовнішньою підсистемою, що є більш оперативною і несе нову інформацію, яка дестабілізує і дисбалансує консерватизм інституціоналізованої і формалізованої системи післядипломної освіти та утворює новий процесуальний порядок – культуровідповідний й водночас особистісно орієнтований.

У системі безперервної професійної освіти викладача музичного мистецтва професійне зростання не має лінійного характеру професійного становлення, або становлення кар'єри, адже зумовлене особистісним смислом як опанування, так і спричинення динаміки професійних технологій галузі; інноваційною ініціативою оновлення норм професійної діяльності, необхідністю працівника регулярно випробовувати різноманітні сфери професії або спеціальності протягом професійного життя. Для досягнення цього гуманітарного ефекту професійного зростання виникає необхідність визначення елементу педагогічної реальності безперервної професійної освіти, який має інтегративну (формальну, неформальну та

інформальну, інституціоналізовану і неінституціоналізовану) природу додаткової професійної і поліпрофесійної освіти, яка вмотивовує континуум оновлення професійно-педагогічної якості викладача музичного мистецтва.

У віднайдені системного інваріанту безперервної професійної освіти викладача з функцією чинника професійного розвитку ми виходили з наступних концепцій. Перша концепція, запропонована російськими дослідниками на чолі з А.Карпухіною, до системи неперервної освіти такі складові: інституціоналізовані форми (які здійснюються в суспільстві інститутів: освітніх закладів, різноманітних зареєстрованих курсів і гуртків, асоціацій і спілок, публічно оголошених освітніх програм тощо) та неінституціоналізовані форми, які виокремити і визначити, на їх думку, складно, оскільки вони слабо виявляються в публічному просторі і пов'язані із великою кількістю різноманітних процесів пошуку й отримання інформації. Прикладом останньої форми є самоосвіта, яка відбувається у професійній сфері життєдіяльності й у хобі. Неінституціоналізована освіта може бути як формальною, так і неформальною. Перша пов'язана з отриманням певних кваліфікацій і ступенів, підтверджених відповідним документом (атестатом, дипломами про отримання середньо-спеціальної або вищої професійної освіти, кандидата або доктора наук). Інституціоналізовані форми завжди безпосередньо пов'язані із фінансуванням (бюджетним і позабюджетним), яке важко прослідковується в неінституціоналізованих формах. Додаткова професійна освіта і професійна освіта регульована відповідно до специфіки цілей її соціалізації людини у спосіб залучення до професії (профорієнтація і професійна освіта), розширення професійних навичок і знань (додаткова професійна освіта, підвищення кваліфікації), досягнення соціального статусу (вчений ступінь і вчене звання), загального розвитку, тобто визначення і опанування життєвих цілей і цінностей. У запропонованій моделі неперервної освіти науковці виокремлюють складову, яка не має парадигмальної визначеності, адже реалізує різноманітні і різномірні особистісні цілі, прагматичні і конкретні запити як людини, так і спільноти, особливі вимоги до організації освітнього процесу. Вона не має конкретизованих часових меж (жорсткі часові межі, у випадку паралельної трудової діяльності, або відрив від виробництва на найкоротший час тощо). "У межах системи неперервної освіти існує "накладення" або перетинання різних за змістом освітніх процесів, що, з одного боку, показує можливість виникнення у цій сфері складних конфігурацій освітніх програм як за змістом навчання, так і вікових параметрів, з іншого – висуває завдання забезпечення наслідування різних рівнів освіти та багатоваріантних освітніх програм" [5, с. 27].

Відповідно холистсько-емерджентного підходу таким чинником поліпарадигмальної сутності та складної конфігурації у системі безперервної професійної освіти викладача вищої школи ми вважаємо постдипломну освіту. Доповнення нею безперервної педагогічної освіти розкриває

змістовну цілісність освітнього середовища, яка виявляється не лише у її адаптивній функції, але й у синергетичній ціліснооновлювальній природі системи, що розвивається за рахунок власних внутрішніх і об'єктивних та індивідуальних ресурсів.

Друга концепція вітчизняної наукової школи досліджень проблем післядипломної педагогічної освіти В.Олійника, В.Семиченко, Л.Пуховської, Л.Даниленко тлумачать сучасну післядипломну освіту не лише як систему узагальнення одержаних педагогічними працівниками фахових знань, умінь, навичок, перетворення їх у систему фахової компетентності, але й надання допомоги у подальшому особистісному розвитку, що є гарантом справжнього професіоналізму. Прогностичність, культуровідповідність, "проривний" та інноваційний зміст – основні вимоги, які, на думку науковців, визначатиме вихід усієї системи з існуючого стану. Визначальним для нашого дослідження є запропонований науковцями алгоритм розроблення наукових засад прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти [6, с. 20]. Концептуальна, змістовна, технологічна і рефлексивна складові утворюють її цілісну структуру. Концептуальна складова у запропонованому алгоритмі наукових засад розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти має реалізовуватися на принципах холізму і емерджентності, синергетики, андрагогіки, акмеології, праксеології, сучасної психології і педагогіки.

Вимогам розглянутих двох концепцій у системі безперервної педагогічної освіти ВММ відповідає постдипломна освіта (ПДО) як культурний механізм, що забезпечує оновлення професійно-педагогічної якості на індивідуально-творчому рівні та веде до гуманітарних ефектів професійного зростання, виключаючи функції чинника професійного розвитку викладача музичного мистецтва. Поставлене завдання ПДО ВММ відповідає освітнім запитам цивілізаційних процесів, тому її виокремлення в системі безперервної педагогічної освіти зумовлює наш інтерес до цього поняття, яке у науковому просторі пострадянської педагогіки набуло певної популярності і має визначення у фундаментальних дослідженнях російських науковців [1], [4], [8], [10], [11], але залишається не спроможним задовольнити потреби освітньої практики у теоретичних орієнтирах для напрацювання цілісно оновлюючого змісту професійного зростання викладача вищої школи.

Поняття "постдипломна освіта" не є новим. Утворення сучасного розуміння змісту поняття "постдипломна освіта" залишається необґрунтованим допоки не дана відповідь на важливе питання – яка причина появи поняття "постдипломна" освіта у науковому обігу? Серед досліджень проблем теорії і методики професійної освіти, об'єктом яких стала постдипломна освіта, ми не віднайшли конкретних висновків щодо висвітлення поставленого питання. Незнання цього факту нівелює міцність базових підвалин дослідження теорії і методики професійного розвитку ВММ, робить їх науковими інтуїціями. Ми не випадково зазначили, що це поняття має іншомовне походження та у

російськомовній професійній педагогічній літературі з медицини [10] з'явилося раніше, ніж в українській. Серед особливостей, що її вирізняли, акцентувалося на розвитку у медичних працівників незалежно від фаху здатності визначати національні і комунальні потреби у галузі, розробляти проекти, плани для служб охорони здоров'я, керувати ними та оцінювати їх діяльність. Основна ідея полягає в тому, що постдипломна освіта – це найбільш узагальнюючий рівень, який дозволяє діагностувати усю галузеву систему (зокрема на регіональному рівні).

Однією з важливих причин обмеженості науково обґрунтованої систематизації категорій, що характеризують процес професійного розвитку в педагогічній реальності ми вважаємо відсутність термінологічного впорядкування на епістемологічному, синтаксичному та морфологічному рівні, адже, слово – мовна одиниця, що являє не просте звукове сполучення, а є виявленням поняття про предмет або явище, що спричинює значне обтяження його змісту. У свою чергу поняття є результатом узагальнення суттєвих ознак об'єкта, а не об'єктів дійсності, що властиве науковим пропозиціям тлумачення поняття "постдипломна освіта" як аналогії терміна "післяпрофесійна", "післядипломна" освіта. Якщо вдатись до елементарного дослівного тлумачення сполучення слів "після" і "диплом", то можна отримати наступне розуміння словосполучення післядипломна освіта – це освіта, що відбувається через деякий час, пізніше за отримання документу, який засвідчує досягнення певних норм у якійсь галузі. У педагогічній теорії професійного розвитку таке розуміння післядипломної освіти має вказувати на часові відношення; висловлювання "післявузівська освіта" – на об'єктні відношення; "післяпрофесійна" освіта – на просторові відношення.

Недостатнє опрацювання поняття "постдипломна" освіта у сучасній теорії безперервної педагогічної освіти ми пов'язуємо з тим, що його поява у 70-х рр. минулого століття на теренах бывшего Радянського Союзу не викликала інтересу до його наукової рефлексії в силу ідеологічного детермінізму усіх освітніх феноменів марксистсько-діалектичною ідеєю, тому подальше використання здійснювалося шляхом калькування, неврахування цивілізаційних умов його походження в постмодерністській Європі II пол. минулого століття, відсутності пізнавальної мотивації до врахування ідеологем його виникнення в історичних умовах постмодерну.

"Гуманістично орієнтована освіта не може готувати людину до виконання будь-яких соціальних і професійних цілей, "не спитавши про це" саму людину... Світ людини – це не тільки "держава" і "суспільство", і тому цілі освіти мають відбивати не тільки соціальні функції, але й різноманітність людського буття" – наголошує В.В.Серіков [12, с. 50–51]. Він закликає повернутися до висхідних смислів педагогічної свідомості і визначити природу педагогічних цілей, спираючись на критерій їх педагогічності.

Наукова парадигма, яка привалює у той чи інший історичний період утворює певний взірць, модель сприйняття і пояснення світу, а також підґрунтя для вибору методів його вивчення і перетворення. Зміст ПДО ми визначатимемо у контексті сучасних філософських і педагогічних парадигм. Таким чином, постдипломна освіта, як інваріант багаторівневого процесу безперервної підготовки до професійної діяльності, вирізняється тим, що у постнекласичній культурі класичні смисли нормованої освіти, у якій "формують професіонала" втрачаються, вона набуває нового смислу творчості і самотворення. Постнекласичне розуміння постдипломної освіти полягає у визнанні того, що вона позбувається універсальності і "позачасовості" та *актуалізується освіта як обов'язковий елемент професійної діяльності, який визначає еволюціонуюче буття останньої та не замикається на традиційній ідеї підвищення кваліфікації у спосіб кількісного нарощування знань, умінь навичок*. Вона відтворює глибокий зв'язок із вищими смислами людиною- і культуротворчості в музичному мистецтві, з формуванням не лише людини, котра думає, але й педагога-митця, котрий має креативне художнє мислення, розуміє інші смисли і смисли іншого, що відкриває шляхи до мудрості і глибокої духовності, набуття педагогічного покликання.

У розумінні постдипломної освіти як визначального чинника професійного зростання ВММ ми будемо спиратися на її системно-процесуальні властивості: *відкритість, децентризм, люралізм, гуманітарність, діалогічність, когерентність, реінтеграцію*. Зазначені особливості постнекласичного бачення педагогічного процесу ми вважаємо об'єктивними передумовами, які формують специфіку змісту і процесу постдипломної освіти висококваліфікованого фахівця, тому, зауважимо, що для базової професійної освіти ці положення не завжди прийнятні, адже студенти знаходяться на шляху опанування професійних норм.

Література

1. Воронцова В. Г. Постдипломное образование педагога: гуманитарно-аксиологический поход : автореф. дис. на соиск. уч. степ. док. педагог. наук : спец. 13.00.01 "общая педагогика" / Валентина Георгиевна Воронцова. – Санкт-Петербург, 1997. – 66 с.
2. Колесникова И. А. Педагогическая праксеология : [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / И. А. Колесникова, Е. В. Титова. – М. : Издательский центр "Академия", 2005. – 256 с.
3. Кушнір В. А. Системний аналіз педагогічного процесу: методологічний аспект : [монографія] / Василь Андрійович Кушнір. – Кіровоград : Видавничий центр КДПУ, 2001. – 348 с.
4. Маралова Е. А. Интерпретация эффектов и совершенствование постдипломного образования педагогов / Е. А. Маралова // Интеграция образования. – 2003. – № 4 (33). – С. 47–55.
5. Мониторинг непрерывного образования: инструмент управления и социологические аспекты / науч. рук. А. Е. Карлухина: Серия "Мониторинг. Образование. Кадры". – М. : МАКС Пресс, 2006. – 340 с.

6. Наукові засади розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти в Україні / В. Олійник, В. Семиченко, Л. Пуховська, Л. Даниленко // Післядипломна освіта в Україні. – 2007, червень. – С. 18–23.
7. Образование взрослых на рубеже веков: вопросы методологии, теории и практики / [Монографическая серия : научный редактор В. И. Подобед] : в 4 т. / Российская академия образования ; институт образования взрослых. – СПб. : ИОВ РАО, 2000. – С. 219–221.
8. Переломова Н. А. Методологические аспекты личностно-профессионального роста педагога : [монография] / Наталья Анатольевна Переломова. – Иркутск : ГлавУОПО, 1997. – 217 с.
9. Подобед В. И. Методологические основания построения инновационной системы непрерывной профессиональной подготовки кадров / В. И. Подобед, М. П. Барболин // Человек и образование. – 2009. – № 1. – С. 4–8.
10. Постдипломная подготовка и обучение в области общественного здравоохранения : доклад Комитета экспертов ВОЗ по постдипломной подготовке и обучению в области общественного здравоохранения, (Женева, 25 апреля – 1 мая, 1973). – Женева : ВРЗ, 1975. – 84 с.
11. Постдипломное образование: проблемы качества : [научно-методическое пособие] / под общ. ред. С. Г. Вершловского. – СПб. : Специальная литература, 2003. – 239 с.
12. Сериков В. В. Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем / В. В. Сериков. – М. : Издательская корпорация "Логос", 1999. – 272 с.